

CATÀLEG D'ELEMENTS I ESPais PROTEGITS del PDSU TERME MUNICIPAL DE SELVA

MEMÒRIA JUSTIFICATIVA DEL CATÀLEG

1. INTRODUCCIÓ, OBJECTE, ANTECEDENTS I MARC LEGISLATIU

1.1 INTRODUCCIÓ / OBJECTE 1.2 ANTECEDENTS / MARC LEGISLATIU

- 1.2.1 Història NNSS i catàleg
- 1.2.2 Situació actual
- 1.2.3 Necessitat legal de catàleg
- 1.2.4 Tramitació catàleg amb PDSU

2. INTRODUCCIÓ, OBJECTE, ANTECEDENTS I MARC LEGISLATIU

2.1 INTRODUCCIÓ / OBJECTE 2.2 ANTECEDENTS / MARC LEGISLATIU

- 2.2.1 Història NNSS i catàleg
- 2.2.2 Situació actual
- 2.2.3 Necessitat legal de catàleg
- 2.2.4 Tramitació catàleg amb PDSU

3. METODOLOGIA SEGUIDA PER A L'ELABORACIÓ DEL DOCUMENT

3.1 PUNT DE PARTIDA 3.2 EQUIP REDACTOR 3.3 ESTRUCTURA I CONTINGUT DEL CATÀLEG

- 3.3.1 Béns culturals protegits
- 3.3.2 Plànols
- 3.3.3 Contingut i l'estructura del catàleg

ANNEX A: Model fitxa catàleg jaciments arqueològics

ANNEX B: Model fitxa catàleg d'elements i espais protegits

ANNEX C: Índex fitxes

ANNEX D: Bibliografia

4. ELS CRITERIS D'AVUACIÓ I LA JUSTIFICACIÓ DE LA PROTECCIÓ

4.1 JUSTIFICACIÓ DE LA PROTECCIÓ 4.2 NIVELLS DE PROTECCIÓ I TIPUS D'INTERVENCIÓ

Consell de
Mallorca

Equip redactor

En aplicació del Conveni sotasignat entre l'Ajuntament de Selva i el Departament del Territori del Consell Insular, el Projecte de Delimitació del sòl urbà i el Catàleg d'elements i espais protegits han estat redactats pels tècnics dels Consell Insular amb col·laboració amb l'Ajuntament de Selva.

Isabel Romero Aguadé, arquitecta del Servei oficina d'informació i suport territorial.

Maria Rosario Gomila Contreras, tècnica administració general del Servei oficina d'informació i suport territorial.

Maria Hevia Blach, tècnica superior de patrimoni historicartístic del servei d'informació i suport territorial.

Joan Calafell Rosselló, auxiliar d'administració general del servei Oficina d'informació i suport territorial.

1. INTRODUCCIÓ, OBJECTE, ANTECEDENTS I MARC LEGISLATIU

1.1 INTRODUCCIÓ / OBJECTE

Els criteris de desenvolupament urbanístic sostenible es basen, entre d'altres aspectes, en l'establiment d'un model d'ordenació equilibrada que utilitzi racionalment el territori i el medi ambient. Assolir aquest concepte previst a la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears, a la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears i al Pla territorial insular de Mallorca, de desembre de 2004, comporta conjuminar les necessitats de creixement amb la preservació dels valors històrics, arqueològics, culturals, paisatgístics i recursos naturals així com els valors identitaris dels municipis.

Per a aconseguir l'efectivitat de les mesures de protecció els municipis, en el seu planejament general, han d'incloure un catàleg dels béns a protegir, instrument que permet protegir i salvaguardar el patrimoni. El present catàleg d'elements i espais protegits de Selva té per objecte l'inventari, protecció i regulació de les intervencions sobre els béns i espais que integren el patrimoni arquitectònic, etnològic, arqueològic, paisatgístic i natural del municipi, amb voluntat de consens i perdurabilitat, que no ha de ser incompatible amb l'actualització periòdica i regular. En conseqüència, el seu àmbit d'aplicació, correspon a tot el terme municipal de Selva.

Els documents que conformen aquest catàleg són els següents:

- a) La memòria descriptiva i justificativa dels criteris de catalogació utilitzats.
- b) La normativa general d'aplicació del catàleg
- c) Els plànols d'ubicació dels béns, els elements o els espais protegits.
- d) Les fitxes individuals dels elements catalogats

1.2 ANTECEDENTS / MARC LEGISLATIU

1.2.1 Història NNSS i catàleg

El municipi de Selva és un dels dos únics termes municipals de l'illa de Mallorca que no disposa de cap figura de planejament urbanístic general formulat i aprovat definitivament, si bé, en diferents ocasions s'ha iniciat la tramitació de les Normes Subsidiàries (d'ara endavant NNSS) juntament amb el Catàleg d'elements i espais protegits, però mai s'han arribat a aprovar definitivament.

Així el Ple de l'Ajuntament reunit en sessió celebrada dia 12 de març de 2002 va acordar aprovar inicialment les Normes Subsidiàries, l'Estudi d'Impacte Ambiental i el Catàleg de Béns Immobles. Durant la informació pública es varen presentar varies al·legacions a les NNSS i també al Catàleg. En el Ple de l'Ajuntament de dia 11 de març de 2003 es va acordar aprovar provisionalment el Catàleg de Béns Immobles del municipi de Selva redactat pels l'equip de les NNSS, així com la creació d'una comissió per tal que es redactés un informe relatiu a les possibles omissions del Catàleg.

La Comissió Insular d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Patrimoni Història en sessió de 22 d'abril de 2004 va acordar suspendre la tramitació del Catàleg d'edificis i elements històrics artístics en el sòl urbà i rústic de Selva per tal d'esmenar una sèrie de deficiències.

L'expedient es va reactivar quan l'Ajuntament, per acord plenari de 13 de novembre de 2007, va acordar aprovar i remetre al Consell l'esmena de deficiències de les NNSS de planejament i del Catàleg, per la seva aprovació definitiva, no obstant això la documentació es va suspendre per la Comissió Insular d'ordenació del Territori, Urbanisme i Patrimoni Històric en sessió de dia 22 de desembre de 2010. Finalment la Comissió Insular d'Ordenació del Territori i Urbanisme, en sessió de dia 27 de novembre de 2015, va acordar declarar acabat el procediment que se seguia en l'expedient 18/2005-PU atesa la impossibilitat legal de continuar-los per causes sobrevingudes. D'acord amb l'informe del Servei Jurídic d'urbanisme de dia 11 de novembre de 2015, es va arxivar l'expedient de Normes subsidiàries i per tant del Catàleg esmentat, ja que no es podien tramitar separatament.

1.2.2 Situació actual

Consegüentment el municipi de Selva, a data d'avui, no disposa de cap instrument de planejament urbanístic ni de cap catàleg aprovat definitivament, per la qual cosa és d'obligat compliment la seva redacció i aprovació. No obstant això, alguns elements ja disposen d'una protecció específica:

- El Decret 571/1963 sobre protecció dels escuts, emblemes, pedres heràldiques, creus de terme i peces similars d'interès històric artístic protegeix com BIC (Bé d'interès cultural) les creus de terme: creu de Camarata, creu de Can Costa o de Sa Plana, creu de Llevant o del camí de Son Rebassa, creu de Caimari i creu de Valella.
- L'Ordre de 7 de novembre de 1978 per la qual s'acorda declarar Monument Històric Artístic d'interès local l'església parroquial de Selva (Sant Llorenç), si bé aquesta declaració de Monument, es limita a l'edificació de l'església, però no fa referència a les construccions annexes ni a l'entorn de protecció.
- El Decret 2563/1966, de 10 de setembre, pel qual es declaren "monumentos histórico-artísticos y se colocan bajo la protección del Estado todos los monumentos megalíticos, cuevas prehistóricas y otros restos prehistóricos de las islas de Mallorca y Menorca" Aquest Decret inclou al terme municipal de Selva; el Turó fortificat de l'Oratori de Crist Rei, Es Claper de Binibona, Cova Primera o Cova dels Horts, Cova de sa Palla o Es Comellar i el Corral des Moro.
- D'acord amb el seu valor etnològic i paisatgístic, l'any 2009 s'acordà declarar les Rotes de Caimari bé d'interès cultural (BIC), amb categoria de lloc d'interès etnològic (Resolució de 19 de novembre de 2009, BOE 306 de 21 desembre de 2009).

1.2.3 Necessitat legal de catàleg

La disposició transitòria tercera de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni històric de les Illes Balears, donava un termini fins dia 1 de gener de 2009 per modificar els instruments de planejament general que no incloïen el Catàleg de protecció del patrimoni històric; i en cas d'incomplir-se el termini s'hauria de tramitar amb la primera revisió de l'instrument de planejament general.

L'article 48 de la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears (que deroga la Llei 2/2014, de 35 de març, d'ordenació i ús del sol) indica l'obligatorietat d'un catàleg dels béns, que en funció de les seves característiques singulars, o per la legislació sectorial sobre béns de valor cultural de les Illes Balears han de ser objecte de preservació. Aquest catàleg, s'ha de formular com a document normatiu integrant del Pla general.

Aquestes determinacions legals motiven la necessitat de proposar un Catàleg el qual s'ha adaptat als requeriments del Pla territorial de Mallorca (PTM) i del Reglament general de la Llei 2/2014 per a l'illa de Mallorca.

El PTM conté un conjunt de disposicions referents al patrimoni urbanístic i arquitectònic de l'illa de Mallorca al capítol II del Títol V i estableix la necessitat que el planejament municipal incorpori un catàleg d'elements protegits amb uns requisits bàsics com són ara, les categories d'elements a protegir, fent especial esment als béns etnològics, l'estructuració de les proteccions, el contingut de les fitxes individualitzades de protecció i la incorporació de l'expressió gràfica de la ubicació dels elements catalogats a la planimetria del planejament. Tot això amb concordança amb els preceptes del Reglament general de la Llei 2/2014, de 25 de març d'ordenació i ús del sòl per a l'illa de Mallorca (aplicable supletòriament en tot allò que sigui compatible amb la Llei 12/2017), que en la secció sèptima del capítol I del títol II, regula el catàleg d'elements i espais protegits assenyalant entre altres les determinacions, els nivells de protecció i els documents que ha de contenir el catàleg.

1.2.4 Tramitació del catàleg amb PDSU

L'article 38 de la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears (LUIB) inclou el catàleg d'elements i espais protegits com un dels documents integrants del Pla general, en aquest sentit, l'article 48 de la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears indica, sota el títol de catàlegs d'elements i espais protegits, que els catàlegs s'han de formular com a documents normatius integrants dels plans generals.

La Disposició Transitòria Dotzena de la mateixa llei (LUIB) permet aprovar un projecte de delimitació de sòl urbà per aquells municipis sense planejament general, com és el cas del terme municipal de Selva.

La llei urbanística anterior (Llei 2/2014 de 25 de març d'ordenació i ús del sòl), així com la recent LUIB, han eliminat la figura del PDSU i per aquest motiu el Reglament general de la Llei 2/2014 (adaptat a la LUIB) no recull aquesta figura urbanística, ni la seva elaboració i tramitació.

Ens hem de remuntar doncs, al Reial Decret 2159/1978 de 23 de juny pel qual s'aprova el Reglament de planejament urbanística (RPU). Cal tenir en compte que, el Reglament general indica que, a la seva entrada en vigor, el RPU (reglament estatal) deixa de ser de ser aplicable dins l'àmbit de Mallorca.

Vist que la regulació que fa la LUIB a la disposició transitòria pel PDSU és molt limitada, i que el Reglament general actual no recull la figura de la delimitació de sòl urbà, s'entén que s'haurà de acudir supletòriament al Reglament de planejament urbanístic del 1978. En aquest Reglament estatal, són tres els articles que fan referència a la delimitació de sòl urbà, dels quals només es aplicable, d'acord amb la legislació autonòmica vigent, el punt 1 de l'article 103. Dins aquest article es recull la documentació que el projecte de delimitació de sòl urbà ha de contenir per a la seva aprovació. Al punt 1.a) s'especifica la necessitat d'una memòria justificativa de la delimitació proposada on s'haurà de fer referència als valors estètics de les edificacions o conjunts urbans que han de ser protegits.

El fet d'haver arxivat la tramitació del catàleg planteja el dubte de si es pot realitzar la tramitació i aprovació d'un catàleg complementari a la delimitació del sòl urbà ja que, d'acord a la LUIB, el catàleg ja no pot ser un instrument autònom sinó un document més del Pla general.

Sense cap dubte podem afirmar que és possible tramitar el catàleg atès que la Disposició Transitòria Dotzena estableix una especificitat pels municipis sense planejament i enlloc no proscriu, que de forma paral·lela, es pugui formular i aprovar un catàleg de protecció, amb la mateixa finalitat de preservació i establiment del grau de protecció adequat. A més, la Disposició Transitòria Setzena de la Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les Directrius d'Ordenació Territorial (LDOT) a la que fa referència la disposició transitòria dotzena, estableix unes condicions d'integració estètica i ambiental per a les dues zonificacions (intensiva i extensiva) del sòl urbà dels municipis sense planejament, amb el mandat de manteniment del caràcter tradicional i històric de la zona, respectant les característiques i els valors ambientals del nucli, possibilitant, a aquest efecte, la denegació de llicències a les actuacions que no respectin aquests paràmetres. La mateixa llei, imposa una documentació preceptiva per a les reformes, rehabilitacions, enderroc i nova construcció, per tal que puguin ser valorades dites actuacions des de l'afectació als valors arquitectònics dels edificis, i determinar els elements que convé conservar i protegir. Per altra banda, i com ja hem vist, l'únic article que podem aplicar del RPU senyala la necessitat de fer referència als valors estètics de les edificacions o conjunts urbans que han de ser protegits.

De tot això podem entendre que per part del legislador hi ha hagut sempre una voluntat de protegir els bens amb un valor especial fins i tot quan es fa una delimitació de sòl urbà.

No s'ha d'oblidar que el PDSU és un instrument de planejament que, transitòriament, substitueix la funció del Pla general en el context que descriu la LUIB en la seva Disposició Transitòria Dotzena, i per tant no hi ha incompatibilitat ni contravenció amb la llei actual en el fet que un PDSU pugui acollir un catàleg, que s'haurà d'incorporar posteriorment en el futur Pla general. A més, és important tenir en compte que, l'aplicació directa del règim urbanístic de la Disposició Transitòria Setzena de la LDOT es contradiu totalment amb la necessitat de protecció dels valors estètics i patrimonials d'algunes de les edificacions existents i per aquest motiu és

necessari complementar el PDSU amb un catàleg d'elements i espais protegits, en cas contrari, el nou PDSU donaria cobertura a la destrucció del patrimoni cultural i històric quan aquest s'ha de protegir.

Cal afegir que, com s'ha indicat anteriorment, la disposició transitòria tercera de la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del patrimoni històric de les Illes Balears, assenyala, entre altres, que per aquells municipis que no disposin del catàleg de protecció del patrimoni històric aprovat, aquest s'haurà de tramitar amb la primera revisió de l'instrument de planejament general. Entenent que pel municipi de Selva, el PDSU és el primer instrument de planejament, cal incloure el catàleg per imperatiu de Llei de patrimoni

En aquest cas, donat que la norma a aplicar és la LUIB, la qual recull la possibilitat transitòria d'establir una delimitació de sòl urbà on no existeix planejament, s'haurà d'aplicar també aquesta llei en la tramitació i aprovació del catàleg. Cal subratllar que concretament és la Disposició Transitòria dotzena la que especifica, al punt 2.b, la tramitació que s'ha de seguir per l'aprovació definitiva del PDSU i, conseqüentment, la tramitació per aquest catàleg.

En definitiva, per a la redacció d'aquest catàleg s'ha seguit la normativa vigent aplicable a data d'avui, entre les quals cal assenyalar:

- Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears.
- Reglament general de la Llei 2/2014, de 25 de març, d'ordenació i ús del sòl, per l'illa de Mallorca.
- Llei 6/1999, de 3 d'abril, de les directrius d'ordenació territorial de les illes balears i de mesures tributàries.
- Pla territorial insular de Mallorca, desembre de 2004
- Reial Decret 2159/1978, de 23 de juny, pel qual s'estableix el Reglament del Planejament urbanístic.
- Llei 12/1998, de 21 de desembre, de patrimoni històric de les Illes Balears.
- Llei 16/1985, de 25 de juny del Patrimoni històric espanyol
- Decret 571/1963 sobre protecció dels escuts, emblemes, pedres heràldiques, creus de terme i peces similars d'interès històric artístic protegeix com BIC (Bé d'interès cultural) les creus de terme
- Ordre de 7 de novembre de 1978 per la qual s'acorda declarar Monument Històric Artístic d'interès local l'església parroquial de Selva (Sant Llorenç).
- Decret 2563/1966, de 10 de setembre, pel qual es declaren "monumentos histórico-artísticos y se colocan bajo la protección del Estado todos los monumentos megalíticos, cuevas prehistóricas y otros restos prehistóricos de las islas de Mallorca y Menorca".
- Resolució de 19 de novembre de 2009, del Consell Insular de Mallorca, referent a la declaració de bé d'interès cultural a favor de Ses Rotes de Caimari, Selva, publicada al BOE 306, de 21 de desembre de 2009.

2. METODOLOGIA (seguida per elaborar el document)

2.1 PUNT DE PARTIDA

La metodologia seguida en l'elaboració d'aquest catàleg ve pautaada per l'element vertebrador que és la fitxa de cada un dels béns a protegir. En un primer moment, es va analitzar cada una de les fitxes que formaven el catàleg anterior elaborat per l'Ajuntament de Selva el 2010 i que no es va arribar a aprovar. Una vegada examinada la documentació presentada l'any 2010 a la Direcció Insular de Patrimoni Històric per l'Ajuntament de Selva, així com l'informe on s'esmenten les deficiències i observacions fetes pels tècnics de patrimoni històric, es va considerar la necessitat de millorar, completar i adaptar a la nova legislació aquest catàleg i, en conseqüència, s'ha combinant el treball de camp i les tasques d'investigació i documentació pròpies de la historiografia. Així s'ha acomplit amb la mateixa exhaustivitat tant la recerca de la bibliografia i cartografia existent en referent al municipi de Selva com el recorregut sistemàtic pel territori on l'observació directe, la recopilació d'informació per medi de fonts orals i la valoració han quedat reflectides a cada fitxa del catàleg.

2.2 EQUIP REDACTOR

Un equip interdisciplinari ha intervingut en l'elaboració del catàleg, per tal de treballar de manera coordinada, transversal i rigorosa. L'equip redactor ha estat conformat per arquitectes, arqueòlegs, geògrafs, personal jurídic, historiadors de l'art, administratius, etc. a fi de comptar amb els perfils imprescindibles en la configuració d'un document d'aquestes característiques. Sense oblidar la possibilitat de participació ciutadana, degut a que es tracta d'un document obert a la incorporació de les esmenes de millora per què el catàleg pugui esdevenir col·lectiu.

2.3 ESTRUCTURA I CONTINGUT DEL CATÀLEG

2.3.1 Béns culturals protegits

Segons l'article 48 de la Llei 12/2017, de 29 de desembre, d'urbanisme de les Illes Balears, els municipis han d'elaborar un catàleg en què es prevegin els béns com monuments, immobles o espais d'interès històric, artístic, arquitectònic, paleontològic, formacions geològiques i elements geomorfològics singulars, arqueològics, etnogràfics o científics que, bé en funció de les seves característiques singulars o bé segons la legislació sectorial, sobre bens de valor cultural de les Illes Balears hagin de ser objecte de preservació, tot establint el grau de protecció adequada i el tipus d'intervenció que en cada cas s'hi permeten.

Els bens culturals protegits d'acord amb la legislació sectorial s'han d'incloure expressament en aquest catàleg, i el grau de protecció previst i la regulació de les actuacions permeses sobre aquest béns han de ser conformes amb la protecció derivada d'aquesta legislació.

Per consegüent hem inventariat aquest béns arreu del municipi de Selva en funció de les seves característiques singulars, integrant els únics bens culturals protegits d'acord amb la legislació sectorial protectora del patrimoni cultural a Selva, on consten elements declarats Bé d'Interès Cultural (BIC).

Les declaracions de BIC a Selva son anteriors a la Llei 12/1998, de 21 de desembre, del Patrimoni històric de les Illes Balears a excepció de la declaració de BIC de les rotes de Caimari al 2009 :

A partir del Decret 571/1963, de 14 de març, sobre protecció d'escuts, emblemes, pedres heràldiques, rotlles de justícia, creus de terme i similars de més de 100 anys d'antiguitat, queden inclosos al catàleg:

- Creu de Can Costa o Creu de sa Plana (EH-04)
- Creu de Valella (EH-02)
- Creu de Moscari o Creu de llevant o Creu del Camí de Son Rebassa (EH-06)
- Creu de Caimari (EH-05)
- Creu de Camarata (EH-03)

A partir del Decret 2563/1966, amb el que es declaren com a monuments nacionals totes les construccions megalítiques, coves prehistòriques i altres restes prehistòriques i protohistòriques de les illes de Mallorca i Menorca, independentment del seu estat, queden inclosos al catàleg:

- Sa Comuna (JA 45/13)
- Es Castellet (JA 45/15)
- Necròpolis de Cas Xorc (JA 45/09)
- Cova de sa Coma Llarga (Cova negra) (JA 45/28)
- Cova de Sa Coma Llarga (Cova de ses Dues Boques) (JA 45/29)
- Puig des Castellot (Ses Figueroles) (JA 45/30)
- Sa Torrentera (Es fornassos) (JA 45/27)
- Cova de Ets Horts (JA 45/19)
- Puig de Ses Coves d'en Galileu (JA 45/04)
- Son Canals (JA 45/27)
- Talaiot de So n'Ordre (JA 45/01 / JA 45/02)

L'Ordre de 7 de novembre de 1978 per la qual s'acorda declarar Monument Històric Artístic d'interès local l'església parroquial de Selva (Sant Llorenç) (AR-01).

L'any 2009 s'acordà declarar les rotes de Caimari (BE-J01) bé d'interès cultural (BIC), amb categoria de lloc d'interès etnològic (BOIB, núm.183, de 17/12/2009).

Aquests decrets i ordre anteriors a la Llei 16 /1985, de 25 de juny, de patrimoni històric espanyol, passen a considerar-se BIC per la disposició addicional primera de la citada llei, on diu que els béns declarats amb anterioritat històricartístics passen a tenir la consideració i a denominar-se BIC (Bé d'interès cultural).

En una primera aproximació al cas particular de Selva, i situant-nos ràpidament al mapa del patrimoni històric elaborat pel Consell de Mallorca, en el qual apareixen els béns amb una protecció singularitzada a través de la seva declaració com a Béns d'Interès Cultural (BIC) o com a Bé Catalogat (BC), (proteccions que estableix la legislació de patrimoni de les Illes Balears), podem senyalar que tot i la presència de béns declarats BIC a Selva, no hi ha cap bé catalogat (BC). Després d'haver realitzat aquesta immersió en el patrimoni del municipi de Selva, considerem que hi ha elements al catàleg que molt probablement podrien arribar a tenir categoria de BIC, així com també recordar que l'absència total de BC al municipi sigui deguda més a un estat de congelació d'anàlisi del seu patrimoni que a una falta de rellevància d'elements patrimonials propis.

Aquest estat de la qüestió posa en relleu la importància de l'aprovació del catàleg d'elements, (en molts casos única eina de protecció), béns patrimonials d'un municipi polinuclear a la zona del Raiguer que ha acollit un creixement urbà considerable i una pressió urbanística a sòl rústic sense documents normatius reguladors dins la segona meitat del segle XX i principis del segle XXI, la qual cosa no ha afavorit el desenvolupament desitjat en termes de protecció patrimonial.

2.3.2 Plànols

La ubicació dels elements catalogats està indicada en els plànols del catàleg. Per la seva elaboració s'ha fet servir el sistema ETRS89, el sistema geodèsic oficial a Espanya per a la referenciació geogràfica i cartogràfica oficial d'elements en l'àmbit de la Península Ibèrica i les Illes Balears segon el Reial decret 1071/2017 de 29 d'agost de 2007. La cartografia empleada en aquest catàleg ha estat de 1:1000 pels plànols de sòl urbà i de 1.5000 al plànols de sòl rústic.

2.3.3 Contingut i estructura del catàleg

El document vertebrador del catàleg és la fitxa particularitzada de cada element protegit, la informació que recull és una primera aproximació a l'element, una guia que hauria de ser ampliada i actualitzada amb l'objectiu de ser un document viu, de consulta freqüent i obert a apreciacions futures per tal de cercar la seva viabilitat i la seva perdurabilitat.

El Pla Territorial Insular de Mallorca aprovat definitivament pel Ple del Consell Insular de Mallorca dia 13 de desembre de 2004 (BOIB núm. 188 de 31 de desembre) va tenir importants repercussions relatives a la

catalogació dels elements patrimonials, per determinar quines tipologies s'han d'incloure en el catàleg, i per establir una fitxa tipus amb un esquema comú i uns camps obligatoris. Per altre banda i amb posterioritat al Pla Territorial, el Reglament general de la Llei 2/2014 de 25 de març, d'ordenació i ús del sòl, vigent en tot allò que no sigui incompatible amb la nova llei del sòl, recull nombroses determinacions sobre el catàleg d'elements i espais de protecció que s'han de respectar a l'hora de redactar un catàleg. Per aquests fets els camps de les fitxes son comuns a altres catàlegs municipals en pro d'una homogeneïtzació futura d'aquests.

Les determinacions del Pla Territorial de Mallorca que afecten als béns patrimonials vénen definides a la norma 46, Proteccions de conjunts urbans; Norma 47. Catàlegs; Norma 48. Elements etnològics; Norma 49. Rutes d'interès cultural; Norma 50 Ruta d'interès paisatgístic i també cal tenir en compte les contingudes al Reglament general de la Llei 2/2014 de 25 de març es troben al capítol I de la secció 7, articles 125 a 131.

Així la Norma 47, Catàlegs (ED), estableix el contingut mínim dels catàlegs, la necessitat d'indicació del grau de protecció corresponent (incloent una proposta d'estructuració de les proteccions) i d'elaboració d'una fitxa model amb els continguts mínims d'aquesta; La Norma 48, Elements etnològics (ED), referent a la inclusió dels elements etnològics següents: murs de pedra seca, marjades, fonts de mina, barraques de roter, forns de calç, cases de neu i barraques, rotllons de sitja, forns de carboner, camins empedrats i altres elements d'interès etnològic, com poden ser escars, pous, rellotges de sol, etc., que per la seva singularitat hagin de ser protegits; la Norma 49, Rutes d'interès cultural (ED) i la Norma 50, Rutes d'interès paisatgístic (ED).

Norma 47. Catàlegs (ED)

1. El planejament general municipal contindrà un catàleg d'elements que, pels seus valors singulars o característiques urbanístiques o arquitectòniques, hagin de ser objecte d'una especial protecció. El contingut del catàleg ha de ser, com a mínim, el següent:

a. S'han de catalogar, com a mínim, els elements inclosos dins les categories següents:

- jaciments arqueològics,
- arquitectura religiosa,
- escultura monumental religiosa i heràldica,
- arquitectura i enginyeria civil,
- arquitectura militar,
- béns etnològics (detallats a la norma 48),
- béns d'interès industrial
- i béns d'interès paisatgístic i ambiental, entenent com a tal no tan sols els espais amb valors naturals destacats (orografia, hidrografia, flora i fauna), sinó també tots aquells conjunts urbans (carrers, barris, etc.) amb unes característiques determinades que els confereixen una unitat valorable des d'un punt de vista etnològic, històric o social.

El contingut del catàleg haurà d'incloure com a mínim tots aquests elements, sense perjudici d'incloure tots aquells altres de valor singular que s'estimin adequats per catalogar.

b. Se n'ha d'indicar el grau de protecció corresponent. Amb aquesta finalitat, es proposa la següent estructuració de les proteccions:

1) Nivell de protecció integral.

Aquest tipus de protecció implicaria una preservació íntegra del bé que s'ha de protegir, és a dir, sense cap possibilitat de canvi que comportés una modificació en la seva estructura, distribució i elements d'acabat. Hauria de mantenir l'ús original o un altre de compatible amb l'adequat manteniment i protecció del bé, i només s'hi permetrien obres de conservació,

restauració i, en casos excepcionals, de recuperació d'alguna de les seves característiques originals. Es pot admetre l'establiment d'una subcategoria que englobi aquells elements d'un valor elevat que, a causa del seu deteriorament, requereixin obres d'una certa entitat per assegurar-ne la permanència o el retorn a un estat original desitjat; també quedarien inclosos en aquesta subcategoria aquells elements que, tot i que mereixen una protecció integral, posseeixen annexos no protegits o amb un nivell de protecció menor on es poden dur a terme obres de més entitat necessàries per a la continuïtat del seu ús.

2) Nivell de protecció parcial.

Per a aquells casos diferents dels anteriors que, amb el límit de la conservació íntegra de les seves parts essencials i la seva volumetria, permetin l'execució d'obres majors.

3) Nivell de protecció ambiental.

Quedaran englobades en aquest nivell les remodelacions que poguessin afectar la totalitat de l'espai interior de les edificacions, mantenint les proteccions de façana, que haurien d'obligar a mantenir la volumetria existent en l'aiguavés corresponent a aquesta, a fi que la seva protecció sigui realment efectiva.

c. S'elaborarà una fitxa individualitzada per a cada element, la qual, com a mínim, ha de contenir les dades següents:

1) Identificació espacial: municipi, població, localització i plànol de situació.

2) Identificació de l'element: denominació, codi d'identificació, tipologia, ús actual, documentació fotogràfica, autoria, estil o corrent.

3) Descripció de l'element: descripció (morfològica, estructural i elements integrants), cronologia, bibliografia.

4) Estat de conservació: intervencions, realitzacions i descripció de l'estat actual de conservació.

5) Protecció de l'element: grau de protecció, usos permesos, elements destacats que s'han de preservar (podria, excepcionalment, incloure béns mobles), definició de les intervencions preferents i admissibles sobre l'element catalogat; aquestes dades tindran caràcter normatiu.

6) Definició de la zona de protecció: En els casos de nivell de protecció integral, i en altres casos que es consideri necessari, excepte en el cas de conjunts històrics, es podrà definir un entorn de protecció al voltant de l'element catalogat, a fi de preservar el seu àmbit d'influència. A més el planejament general municipal l'haurà de tenir en compte a l'hora d'ordenar el referit entorn per tal de no distorsionar-ne les visuals. En els elements ja catalogats, s'haurà de fixar aquest àmbit si no el tenen o ampliar-lo si és necessari.

2. La ubicació dels elements catalogats serà indicada en els plànols generals d'informació del planejament municipal.

3. Els béns declarats d'interès cultural i els catalogats segons la legislació especial de patrimoni històric de les Illes Balears es regiran per la seva normativa específica i hauran de ser recollits en el catàleg municipal objecte d'aquesta norma.

La norma 48 es centra en un tipus especial de béns patrimonials com són els béns etnològics detallant quins són els béns municipals que s'ha de catalogar en aquesta categoria.

Norma 48. Elements etnològics (ED)

S'hauran de catalogar, i incloure en el catàleg municipal corresponent, entre d'altres, els elements etnològics rurals següents:

1. Murs de pedra seca.

a. S'inclouran en el catàleg esmentat en la norma anterior, en la tipologia de béns etnològics, aquells trams dels murs que limiten amb camí o carretera que es puguin considerar d'alt valor paisatgístic ambiental. Se n'ha de detallar la tipologia, l'alçada i les condicions, el plànol de situació i les actuacions necessàries per a la seva conservació. Només es podran eliminar per un motiu d'utilitat pública, cas en què hauran de ser reconstruïts després de la necessària reculada.

b. Els murs que no resultin catalogats i que s'usin per separar finques no es podran demolir, excepte en els casos de deteriorament o agrupació de finques que impliquin la pèrdua d'aquesta funció. En aquests casos i tots els altres en què es procedeixi a la segregació, divisió o fragmentació de finques tancades d'aquesta manera, la separació de les finques resultants de la divisió s'haurà de fer necessàriament amb mur de pedra seca del mateix tipus del que hi havia en el moment de les actuacions esmentades.

2. Marjades.

- a. Les àrees paisatgístiques formades per grups de marjades també hauran de ser incloses en l'esmentat catàleg municipal. Les fitxes han de reflectir el tipus de mur que delimita les marjades i la seva alçada, i han de contenir documentació gràfica i fotogràfica sobre els elements més característics i la seva ubicació concreta.
- b. Aquestes àrees hauran de ser zones d'actuació preferent tant per a la rehabilitació dels elements en si mateixos, com per a la recuperació dels usos tradicionals agraris.

3. Fonts de mina, barraques de roter, forns de calç, cases de neu i barraques, rotlls de sitja i forns de carboner.

- a. Igual que els elements etnològics rurals anteriors, les fonts de mina, les barraques de roter, els forns de calç, les cases de neu i les barraques, rotlls de sitja i forns de carboner s'inclouran en el catàleg municipal d'elements d'especial protecció com a béns etnològics, sempre que el seu estat de conservació en permeti la recuperació.
- b. S'hauran de promoure ajuts públics per a la seva conservació i restauració, i s'afavorirà que es valorin com a béns d'alt interès etnològic.

4. Camins empedrats.

- a. Seran també catalogats detalladament, amb expressió de la seva titularitat i de les seves característiques essencials, com ara límits (parets de pedra seca, d'esquena d'ase, etc.), orografia, pavimentació, vegetació i edificacions properes.

5. Altres elements d'interès etnològic, com poden ser escars, pous, rellotges de sol, etc., que per la seva singularitat hagin de ser protegits.

Norma 49. Rutes d'interès cultural (ED)

Per tal de difondre la realitat patrimonial, promoure la seva conservació i potenciar el seu coneixement i comprensió, es defineixen les següents rutes d'interès cultural, grafades en el plànol número 5:

- Ruta arqueològica
- Ruta del Gòtic
- Ruta de castells
- Ruta del Barroc

Sense perjudici de la possibilitat de la redacció de plans especials per part del Consell Insular de Mallorca per al desenvolupament de les presents determinacions, els traçats de les rutes esmentades s'hauran d'incloure en el planejament municipal, i seran vinculants a l'hora de redactar les adaptacions, revisions o els nous planejaments urbanístics. S'haurà de preveure una zona de protecció al voltant de cada un dels elements que la constitueixen on es prohibeixin actuacions que puguin malmetre o perjudicar el patrimoni catalogat i s'hauran d'establir mesures de protecció de les visuals i de l'entorn de les rutes.

Els plans especials de desenvolupament d'aquestes rutes seran vinculants per al planejament urbanístic municipal i n'establiran de forma detallada el seu traçat, podent incorporar de forma justificada nous elements, alternatives o variants en el seu desplegament per a un millor compliment dels objectius assenyalats. Quan l'elaboració, tramitació i aprovació correspongui al Consell Insular de Mallorca, serà preceptiu sol·licitar informe als ens locals afectats una vegada adoptat l'acord d'aprovació inicial; d'altra banda, es podran subscriure convenis entre el Consell i les administracions locals implicades per tal de regular el marc de participació en la redacció i desplegament posterior dels plans especials

Norma 50. Rutes d'Interès paisatgístic (ED)

1. Per tal de difondre la realitat patrimonial, promoure la seva conservació i potenciar el seu coneixement i comprensió, s'han creat les següents rutes d'interès naturalístic.

- Ruta Pedra Seca

- Ruta Artà – Lluç

- Ruta del sistema hidràulic de Palma

2. Sense perjudici de la possibilitat de redacció de plans especials per part del Consell Insular de Mallorca per al desenvolupament de les presents determinacions, els traçats de les rutes esmentades s'hauran d'incloure en el planejament municipal, i seran vinculants a l'hora de redactar les adaptacions, revisions o els nous planejaments urbanístics. S'haurà de preveure una zona de protecció al voltant de cada un dels elements que la constitueixen on es prohibeixin actuacions que puguin malmetre o perjudicar el patrimoni catalogat, les visuals, l'entorn o la qualitat paisatgística de la ruta i, a la vegada, mantenir-les en condicions de ser transitades i obertes al públic.

3. Els plans especials de desenvolupament d'aquestes rutes seran vinculants per al planejament urbanístic municipal i n'establiran de forma detallada el seu traçat, podent incorporar de forma justificada nous elements, alternatives o variants en el seu desplegament per a un millor compliment dels objectius assenyalats. Quan l'elaboració, tramitació i aprovació correspongui al Consell Insular de Mallorca, serà preceptiu sol·licitar informe als ens locals afectats una vegada adoptat l'acord d'aprovació inicial; d'altra banda, es podran subscriure convenis entre el Consell i les administracions locals implicades per tal de regular el marc de participació en la redacció i desplegament posterior dels plans especials

Si bé la majoria de catàlegs segueixen les determinacions d'aquestes normes, no s'ha d'oblidar que existeix una normativa posterior, la Llei 2/2014, de 25 de març d'ordenació i ús del sòl, desenvolupada per un reglament que dedica tota una secció als catàlegs d'elements i espais protegits. Encara que aquesta llei ha estat derogada per la LUIB, ja hem vist que el reglament s'ha d'aplicar en tot allò que no sigui contrari a la nova llei, per tant, la normativa vigent que s'ha de seguir per a l'elaboració de qualsevol catàleg a l'illa de Mallorca serà l'assenyalada al Reglament general de la Llei 2/2014, de 25 de març, d'ordenació i ús del sol, per a l'illa de Mallorca.

L'article 125 estableix l'objecte i funció dels catàlegs mentre que l'article 126 indica la tramitació establerta a la llei i la seva vinculació amb la resta d'instruments d'ordenació urbanística. L'article 127 assenjala les determinacions que s'han de seguir, que es complementen, amb els nivells de protecció que l'article 128 recull. La documentació que ha tenir un catàleg, així com què ha d'incloure la fitxa individualitzada queda assenyalat als articles 129 i 130.

Article 125

Objecte i funció dels catàlegs d'elements i espais protegits

Els municipis han d'elaborar, d'acord amb l'article 47 de la LOUS i en els termes que disposa aquesta secció, un catàleg en el qual es prevegin els béns com monuments, immobles o espais d'interès històric, artístic, arquitectònic, paleontològic, arqueològic, etnogràfic, ecològic o científic, les formacions geològiques i els elements geomorfològics singulars que, bé en funció de les seves característiques singulars tinguin un interès local rellevant, o bé segons la legislació sectorial específica sobre béns de valor cultural de les Illes Balears, hagin de ser objecte de preservació, tot establint el grau de protecció adequada i els tipus d'intervencions que en cada cas s'hi permeten.

Article 126

Relació del catàleg amb la resta d'instruments d'ordenació urbanística i territorial

1. El catàleg d'elements i espais protegits s'ha de formular i aprovar com a document normatiu que s'integra en el pla general municipal, i té entre les seves finalitats, o, si n'era el cas, com a únic objecte, la protecció i conservació dels elements assenyalats a l'article 125 anterior.
2. Sens perjudici del que disposa l'apartat 1 anterior, es poden aprovar com a documents integrants dels plans parcials o dels plans especials, amb referència al seu àmbit territorial, en els termes establerts en aquest Reglament.
3. Igualment, els catàlegs es poden formular i aprovar com a instruments autònoms, supòsit en el qual la formulació, la tramitació i l'aprovació s'han de subjectar a les mateixes disposicions que regeixen les del pla urbanístic corresponent a l'àmbit territorial del qual vagin referits.
4. Es poden formular catàlegs, així mateix, com a documentació complementària i integrant dels instruments d'ordenació territorial en els termes establerts en la legislació aplicable.
5. D'acord amb el principi de protecció del patrimoni cultural a què es refereix l'apartat 2 de l'article 3 de la LOUS, prevalen les determinacions dels catàlegs municipals d'elements i d'espais protegits que confereixin un grau o nivell de protecció major d'un bé immoble respecte de les declaracions de béns catalogats que adopti l'administració competent en matèria de patrimoni històric o altres declaracions equivalents en matèria d'espais naturals protegits, sempre que no existeixi una contradicció oberta amb dites declaracions. En tot cas, en el procediment de formulació del catàleg municipal s'han d'articular, a aquest efecte, les mesures de cooperació interadministrativa i tècnica adients.

Article 127

Determinacions del catàleg d'elements i espais protegits

1. El catàleg ha d'identificar els béns i els espais objecte de protecció, ha de contenir la informació física i jurídica necessària en relació amb aquests béns i espais i establir el grau de protecció al qual estan subjectes i els tipus d'intervencions o actuacions possibles, d'acord amb les determinacions establertes al planejament general, o en el seu cas, parcial o especial del qual formin part.
2. En tot cas, les determinacions del catàleg d'elements i espais protegits han de respectar les regles següents:
 - a) A l'efecte de preservar la imatge dels immobles i mantenir-ne la coherència; la instal·lació de rètols de caràcter comercial o anàleg s'ha de restringir per a tots els elements catalogats, i les obres de reforma parcial admissibles a les plantes baixes s'han de limitar.
 - b) Tret que el planejament o el mateix catàleg estableixi una disposició en contra, s'entén que el grau de protecció afecta tota la parcel·la o solar on s'ubica l'element catalogat.
 - c) En cas de desaparició de construccions o edificacions catalogades, la desvinculació jurídica del règim que derivi de la catalogació del sòl que els hagués servit de suport, requereix la modificació del catàleg de béns protegits.
4. Els béns o espais amb valors culturals protegits d'acord amb la legislació sectorial s'han d'incloure preceptivament en el catàleg a què es refereix aquest Reglament, i el grau de protecció previst i la regulació de les actuacions permeses sobre aquests béns, elements o espais, han de ser conformes amb la protecció derivada d'aquesta legislació; això sens perjudici del que s'estableix en l'apartat 5 de l'article 126 d'aquest Reglament.
5. Així mateix, s'han d'incloure en el catàleg municipal els elements que, amb caràcter preceptiu, estableix el Pla Territorial Insular de Mallorca.

Article 128

Nivells de protecció dels elements inclosos en el catàleg

El catàleg d'elements i espais protegits ha d'establir les determinacions de preservació d'acord amb els nivells de protecció següents:

1. Nivell de protecció integral.

a) En aquest nivell s'han d'incloure les construccions, els recintes o altres elements que, pel seu caràcter singular o monumental o per raons històriques o artístiques, han de ser objecte d'una protecció integral per preservar-ne les característiques arquitectòniques o constructives originàries.

b) En els béns, els elements o els espais que queden subjectes a aquest nivell de protecció no s'admet cap possibilitat de canvi que comporti una modificació en l'estructura, la distribució i els elements d'acabat, i només s'admeten les obres de conservació i restauració destinades a mantenir o reforçar els elements estructurals, així com la millora de les instal·lacions de l'immoble i, excepcionalment i motivadament, de recuperació de les característiques originals.

Han de mantenir l'ús original o un altre ús o activitat diferent dels que donaren lloc a l'edificació original compatible amb el manteniment adequat i la protecció del bé i que no suposi riscos per a la conservació de l'immoble. Això no obstant, es poden autoritzar:

1r. La demolició dels cossos d'obra afegits que desvirtuen la unitat arquitectònica original.

2n. La reposició o reconstrucció dels cossos i buits primitius quan beneficiïn el valor cultural del conjunt.

c) En el nivell de protecció integral, s'admet establir una subcategoria que englobi els elements d'un valor elevat que, a causa del deteriorament, requereixen obres d'una certa entitat per assegurar-ne la permanència o el retorn a un estat original.

També es poden incloure en aquesta subcategoria els elements que, tot i que són objecte d'un nivell de protecció integral, posseeixen annexos

no protegits o amb un nivell de protecció menor, on es poden dur a terme obres de més entitat necessàries per a la continuació del seu ús.

d) El fet que el catàleg identifiqui elements en concret per als quals en prohibeixi la demolició, en cap cas no implica, per si mateix, la possibilitat d'autoritzar la demolició d'altres elements.

2. Nivell de protecció parcial.

a) En aquest nivell s'han d'incloure les construccions, els recintes i els altres espais que, pels seus valors històrics o artístics, han de ser objecte de protecció dirigida com a mínim a preservar els elements que en defineixen l'estructura arquitectònica o espacial i els que presenten un valor intrínsec.

b) En els béns que queden subjectes a aquest nivell de protecció, amb el límit de la conservació íntegra de les parts essencials i la seva volumetria, es poden autoritzar, a més dels usos que ho siguin en els béns subjectes a protecció integral, les obres que siguin congruents amb els valors catalogats, sempre que es mantinguin els elements que defineixen l'estructura arquitectònica o espacial, com la jerarquització dels volums originaris, els elements de comunicació principals, les façanes i la resta d'elements propis.

3. Nivell de protecció ambiental.

a) En aquest nivell de protecció s'han d'incloure les construccions i recintes que, malgrat que de forma individual o independent no presenten

un valor especial, contribueixen a definir un ambient que mereix protecció per l'estètica, el caràcter típic o tradicional.

b) En els béns que queden subjectes a aquest nivell de protecció es poden autoritzar les remodelacions de la totalitat de l'espai interior no visible des de la via pública, preservant-ne i restaurant-ne els elements propis de forma respectuosa amb l'entorn i les característiques originàries de l'edificació, mantenint la protecció de les façanes i la volumetria existent en l'aiguavés.

4. Nivell de protecció derivat de la legislació especial.

Els béns declarats d'interès cultural i els catalogats segons la legislació especial de patrimoni històric de les Illes Balears, així com els que són objecte de protecció per figures o instruments de planificació mediambiental o una altra legislació anàloga es regeixen per la normativa específica i s'han de recollir en el catàleg municipal que, en cap cas, no pot conferir-los un nivell de protecció inferior al que derivi de la legislació especial esmentada, i ha de fer referència expressa a la figura o instrument de protecció especial que l'afecta.

5. Els elements que s'hagin d'incloure en el catàleg que no entrin en els conceptes d'edificació, construcció o recinte, com béns d'interès paisatgístic i ambiental o que constitueixin una unitat valorable des d'un punt de vista etnològic, històric o social, han de comptar a la fitxa individualitzada amb un grau de protecció i preservació concret i adient.

Article 129

Documentació dels catàlegs d'elements i espais protegits

El catàleg d'elements i espais protegits consta dels documents següents, que s'han d'elaborar tant en suport escrit i gràfic com en suport digital:

- a) La memòria descriptiva i justificativa dels criteris de catalogació utilitzats.
- b) Els estudis complementaris que siguin necessaris.
- c) Els plànols d'ubicació dels béns, els elements o els espais protegits, que són els plànols generals d'informació del planejament corresponent. En cas de formular-se i aprovar-se el catàleg com a instrument autònom, ha d'incorporar uns plànols generals d'ubicació dels elements esmentats.
- d) Les fitxes individuals dels elements catalogats, amb el contingut que defineix l'article 130 d'aquest Reglament.
- e) La normativa d'aplicació que expressi el resultat de protecció que es vulgui adoptar, que s'integra dins les normes urbanístiques del pla corresponent, o bé com a normes urbanístiques de protecció, en el cas de formular-se i aprovar-se el catàleg com a instrument autònom.

Pel que fa a les categories s'han seguit les indicades pel Pla Territorial de Mallorca que al ser més detallades, permeten una millor classificació dels béns a catalogar i englobar les assenyalades a l'article 125 del reglament.

La codificació de les diferents categories són les següents :

CATEGORIA		CODI
Jaciments arqueològics		JA 45/00
Arquitectura religiosa		AR-00
Escultura monumental religiosa i heràldica		EH-00
Arquitectura i enginyeria civil	Subcategories	
	Arquitectura civil	AE-A00
	Ponts	AE-P00
	Cases en sòl urbà de Selva	AE-US00
	Cases en sòl urbà de Caimari	AE-UC00
	Cases en sòl urbà de Biniamar	AE-UB00
	Cases en sòl urbà de Moscari	AE-UM00
	Cases i Possessions en sòl rústic	AE-R00
Arquitectura militar		
Béns etnològics	Subcategories	
	Murs de pedra seca	BE-S00
	Conjunts de marjades	BE-J00
	Fonts	BE-F00
	Molins, cases de neu, barraques de rotes i eres	BE-M00
	Pous, sínies, aljubs	BE-P00
	Camins d'interès constructiu	BE-C00
	Conjunts etnològics	BE-CE00
Béns d'interès industrial		BII-00
Béns d'interès paisatgístic i ambiental	Espais paisatgístics i ambientals	BIP-00
	Carrers, barris, nuclis, conjunts	BIPA-00

JACIMENTS ARQUEOLÒGICS JA

El primer volum del catàleg de Selva recull les fitxes dels jaciments arqueològics, s'han inventariat tots els jaciments arqueològics que formen part del patrimoni històric de Selva. La definició de zona arqueològica o paleontològica ve determinada per les restes trobades en superfície durant la prospecció de camp realitzada, així com per les trobades en superfície o al subsòl que s'hagi pogut documentar bibliogràficament. La metodologia de treball queda detallada a la memòria justificativa adjunta al conjunt de fitxes de jaciments.

Aquesta part del catàleg és una eina bàsica per a la investigació en tant document de consulta i la divulgació del coneixement històric del municipi pel que fa als jaciments arqueològics. L'ajuntament de Selva va encomanar a l'equip format per Beatriz Palomar Puebla, Nicolau Escanilla i Antonio Micol la elaboració de les fitxes dels jaciments arqueològics, que es varen presentar independentment del a resta del catàleg al gener de 2015. El format és diferent a la resta de volums que presentem, no obstant això, ha estat revisat i reuneix tota la informació que, segons la normativa aplicable, ha de tenir un catàleg per a la seva aprovació.

ARQUITECTURA RELIGIOSA AR

Comprèn aquells edificis destinats al culte sagrat o espais de peregrinació, com ara esglésies, oratoris, capelles, ermites, convents, rectories, cementiris, etc. Cada un dels nuclis de població del terme de Selva té una església pròpia, entre les quals destaca l'església de Sant Llorenç de Selva, declarada BIC l'any 1978. Una de les primeres que es va construir va ser l'església de Biniamar dedicada a Santa Tecla (iniciada abans de 1618). A Moscari es va construir l'església de Santa Anna i a Caimari l'església Vella o oratori de Sant Jaume, que s'inicià l'any 1732 i més endavant l'església dedicada a la Immaculada que no es va aixecar fins l'any 1890.

Igual que esglésies també hi ha varis cementiris: a Selva els enterraments es realitzaven dins els temple de Sant Llorenç o a l'antic fossar, situat vora l'església, fins que l'any 1820 es va iniciar la construcció del nou Cementiri Rural de Selva. D'aquesta època són els cementiris de Biniamar (1814) i el de Moscari (1843), mentre que a Caimari no es va construir cap cementiri. Els difunts es guardaven a la Caseta del Morts, a la Rota de s'Escolà a l'àrea des Castellet, fins que eren traslladats al cementiri de Selva.

Les monges franciscanes es varen establir arreu del terme de Selva és per això que ens trobem amb els convents de monges Franciscanes a Selva, Caimari, Moscari i Biniamar.

ESCULTURA MONUMENTAL RELIGIOSA I HERÀLDICA EH

Dins la categoria d'escultura monumental religiosa i heràldica es relacionen amb una fitxa individual els monuments religiosos i les creus de terme dels diferents nuclis.

S'indica a cada una de les fitxes afectades per l'aprovació del Decret 571/1963 sobre protecció dels escuts, emblemes, pedres heràldiques, creus de terme i peces similars d'interès històric artístic que reben la protecció de BIC. Sobre la qüestió dels escuts, emblemes o peces similars s'ha considerat més apropiat incloure'ls dins la fitxa de les cases o possessions a les quals pertanyen i no crear un fitxa nova.

ARQUITECTURA I ENGINYERIA CIVIL AE

S'inclou com arquitectura i enginyeria civil aquella relacionada amb el creixent i desenvolupament del nucli: els edificis públics, les cases dels nuclis urbans, les cases de pagès i les possessions com a centres econòmics i socials en el sòl rústic.

Per a una millor comprensió dels elements a catalogar s'han fet quatre subcategories amb els seus corresponents codis:

AE-A00 Arquitectura civil:

Aquí s'inclouen les fitxes dels ajuntaments, escoles, rentadors, rectories, etc.

AE-P00 Ponts:

Aquest apartat recull els ponts que per les seves característiques han de ser catalogats. En aquest punt hi ha que assenyalar que el pont d'En Llobina, ha quedat exclòs del catàleg vist que, malauradament, no queda cap resta del pont, demolit per les obres de millora a la carretera Ma—2131 (Moscari-Campanet) a l'any 2015.

AE-U Cases en sòl urbà:

Normalment ubicades a un entorn urbà, compartint parets mitgeres amb les cases del costat i condicionades al parcel·lari urbanístic. Aquesta subcategoria s'ha subdividida segons el nucli amb els següents codis:

AE-US00 Selva

AE-UC00 Caimari

AE-UB00 Biniamar

AE-UM00 Moscari

AE-R00 Cases en sòl rústic:

Malgrat que no s'ha considerat necessari fer una distinció entre cases de pagès i possessions, sí és convenient explicar la diferència entre unes i altres. Així les cases de pagès solen ser de menors dimensions i destinades a residència d'un sola família, i les possessions eren grans propietats que acollien senyors i pagesos, i eren el centre, entorn del qual girava tota l'organització de la producció agrària. Amb el temps, les cases de possessió s'han adaptat als canvis de la manera de viure i s'ha transformat en funció de les noves necessitats. Actualment es destinen a habitatge del que encara continua treballant la terra, segones residències o s'han reformat per destinar-les a usos turístics, una mostra d'això és Can Marquesí, que a l'informe de patrimoni de data 23 de març de 2004 s'indicava que havia d'introduir-se la fitxa d'aquesta possessió però a data d'avui ja no queda res digne de protecció degut al nou ús.

Normalment les possessions es situen aïllades i envoltades de conreus, ara bé, en trobem algunes a prop de pobles i d'altres inclús absorbides pel nucli urbà. Estan formades per varies dependències destinades a diferents funcions: cases dels senyors, cases dels amos, casa del molí, etc. Aquestes dependències, de no més de dos aiguavessos, s'organitzaven de manera lineal, de manera dispersa o agrupades entorn un espai a cel obert, tancat o no, identificat com clastra.

Les parts d'una possessió són generalment les següents:

Clastra: és un espai a cel obert, tancat pels 4 costats, sobre el qual s'obre l'accés principal a la casa i les dependències més significatives. Hi ha dos tipus principals de clastra: les que tenen un o dos costats tancats amb parets, on en un d'ells s'obre el portal forà; i les que estan envoltades per cossos d'edificacions que connecta amb el portal forà a través d'un pas obert cap a l'interior.

Portal forà: és el portal d'accés principal des de l'exterior a la clastra o al pas cobert i obert.

Les formes més tradicionals dels arcs són: rodó (o mig punt), romà, rebaixat o ogival. Les dovelles són de marès i de vegades hi trobem l'escut familiar damunt la clau.

Pas cobert i obert: sol tenir un pedrís per seure i de vegades una accés a la capella o altres dependències. Està cobert per un forjat de bigues de fusta o amb una volta de mig punt (canó) o d'aresta. A través del pas s'arriba a la clastra per un segon arc més ample que el portal forà.

Cases dels amos o pagesos: ocupen una o dues sales. Es distribueixen en un menjador comú i una llar que pot estar situada a un racó, al fons o separada. Algunes llars tenen el cossi per fer la bugada amb lleixiu de cendra i aigua calenta.

Elements a destacar: la llar, el faldar, la taula, els banc o pedrís per seure, rebosts per guardar els queviures

Cases dels senyors: A partir del segle XVII comença la construcció de les grans cases de possessió i les ampliacions de les existents. Generalment es situen en la planta pis i tenen una gran sala d'entrada que serveix de distribuïdor de les cambres. L'accés a les cases dels senyors es feia per una escala oberta directament a la clastra o des del pas del portal forà.

Capella: és una estança petita, just per l'altar i dos reclinatoris (pels senyors) amb un gran portal per seguir els oficis des de l'exterior. És important la seva situació: amb accés des del portal forà, des de la clastra, o adossada a les cases, o amb accés des de les cases dels senyors. Cobertes amb un forjat de bigues de fusta o amb voltes d'aresta.

Torre: A partir del segle XIV i sobretot al segle XIX en algunes cases de possessió es varen construir algunes torres, més aviat amb funcions de refugi i mirador que amb funcions de defensa. Les torres poden estar completament aïllades o adossades amb accés a la primera planta.

La planta és quadrada o rectangular i solen tenir una alçada considerable, entre 15 i 20 metres, amb petites finestres. Devien tenir funció residencial ja que s'han trobat restes de mobiliari.

Estables: són grans edificacions senzilles per allotjar el bestiar, però sovint servien per allotjar també als pagesos. A la part superior hi sol ser la pallissa per guardar la palla.

Tafona: és una construcció auxiliar de les possessions olivereres allà on s'instal·la la maquinària per premsar l'oliva. És un espai ample, cobert i d'una alçada entre sis i set metres, on es substitueix la paret central per uns pilars o per uns arcs travessers.

No és difícil trobar algun cup i una petita premsa que utilitzaven per fer vi. El cup era un dipòsit o pou que solia ser de pedra on es pitjava el raïm per treure el primer molt. Un cop premsat i fermentat es col·locava dins botes que s'emmagatzemaven al celler. (A l'apartat de béns industrials es fa una descripció més detallada d'aquest element).

Porxades: A les possessions no es solien construir porxades però si n'hi ha alguna per protegir els carros i les galeres.

Loggies i galeries: Les galeries no són elements comuns a les possessions però de vegades en trobem formats per columnes i llindars o suportats per arcades.

Aljubs i sistemes hidràulics: A les possessions es recollia l'aigua de les muntanyes en grans aljubs descoberts, devora les cases, que servia per regar els horts. L'aigua per beure s'emmagatzemava als aljubs coberts i a les cisternes situades al mig de la clastra.

ARQUITECTURA MILITAR AM

En aquest apartat tenim les construccions i edificis destinats a finalitats militars i de defensa.

Al terme municipal de Selva tan sols hi havia tres construccions militars, concretament tres torretes de les quals, com exemple d'aquest tipus de construcció, només podem veure la torreta de Son Penya, si bé el seu estat de conservació no és bo. A dia d'avui, la torreta de Son Sastre ha desaparegut reconvertint-se en habitatge i la de Santiani està molt deteriorada.

Als arxius militars de l'illa, no hem trobat cap informació relativa a un ús de defensa però antigament, i sempre segons fonts orals reflectides als llibres, des de la torreta de Santiani s'hi passaven avisos amb banderes que es feien onejar des del terrat, a les torres situades més cap a Alcúdia. Si que hi ha constància de que aquestes torretes formaren part d'un sistema de telegrafia òptica militar: La primera torre coneguda era la de Son Penya, que transmetia la senyal a la de Son Sastre i continuava per les terres de Santiani on es trobava la torreta que rep el mateix nom.

BÉNS ETNOLÒGICS BE

La norma 48 del Pla Territorial de Mallorca especifica quins elements etnològics s'han d'incloure al catàleg així doncs distingirem diferents tipologies que reben un codi diferent.

BE-S00 Murs de pedra seca:

La paret o pedra seca, també anomenada pedra en sec o marges, és una tècnica de construcció tradicional i popular que es fa a partir de pedres encaixades sense l'ús de cap tipus d'argamassa per unir-les. D'aquí el seu nom: la paret és seca, no s'ha usat cap pasta.

Els marges o murs de pedra seca són parets de pedra, la funció principal de les quals és sostenir la terra en els costers d'elevat pendent. Sorgeixen així, entre el diferents murs, unes franges anomenades marjades aptes per al conreu. Amb aquests sistemes s'arriben a marjar terrenys que assoleixen, en els casos més extrems, el 70% de talús, encara que normalment aquest es troba entre el 20 i el 30%.

Les diferents parts del marge son:

Assentament: Primeres pedres, les més grosses de tot el marge. Es col·loquen dins l'escombra.

Sostreig o Sostrada: Pedres grosses desiguals que es posen a continuació de l'assentament.

S'utilitzen per igualar el nivell fins a arribar al ressalt.

Ressalt: Roca o tapiot que es troba quan es fa l'escombra i que no es pot llevar.

Capginya: Pedres més o manco rectangulars, col·locades una damunt l'altra. Uneixen dos marges, i permeten que si un dels dos cau, l'altre aguanti.

Filada de dalt: Pedres que tanquen i adornen el marge. Són també més o manco rectangulars. Constitueixen l'acabament a la part superior, de forma que la superfície estigui anivellada, al temps que dóna consistència al marge en el cas que el pedreny sigui molt petit.

Còdols: Pedres més rodones que sobren quan es fa el marge. S'utilitzen, juntament amb el reble, per reomplir-lo.

Reble: Pedres de grossària petita, no útils per paredar, amb les que s'omple l'espai entre el parament i la terra. La funció d'afavorir el drenatge és primordial a l'hora d'assegurar la durada del marge.

Talús: Inclinatoria donada al marge per tal d'oferir més resistència al terreny que conté. Aquesta inclinació varia segons l'alçada del marge i l'empenta de la terra.

Escombra: Excavació feta perquè el marge tingui un bon assentament i no llenegui, i per evitar també que amb el llaurar i altres feines del camp quedi descobert.

Esbaldrec: Obertura produïda en un marge per enfonsament de part del material que el compon.

Rasant: Anivellació del marge per poder assentar-hi la filada de dalt. A vegades el marge s'acaba amb la col·locació d'aquesta rasant.

Braó: Paret de pedres que es situa darrera el parament principal del marge per donar-li major consistència. Algunes vegades és utilitzat per amagar el sobrant de pedra i quan consta tan sols d'una o dues filades de pedra evita que amb els treballs agrícoles es derrueixi la part superior del marge.

Segons l'acabat, podem distingir diversos tipus de paret:

Paret amb esquena d'ase: Es diu d'aquella que l'acabat es fa en verd (amb ciment o argamassa) formant un angle agut.

Paret cabrera: Es diu d'aquella que té la darrera filada que sobresurt considerablement del nivell del parament. La funció és evitar que el bestiar caprí la pugui sobrepassar. És utilitzada per separar la garriga dels conreus i també per tancar les zones d'hort.

Paret de mig punt: Es diu d'aquella que té la part superior acabada en forma rodona, de secció semicircular.

Paret amb corona: És aquella que té la darrera filada feta de pedres de caire rectangular, totes d'altura similar (uns 25 cm). La funció d'aquesta corona és cloure bé la paret i evitar que, si està construïda amb pedres petites, s'esbaldregui amb facilitat. Aquest tipus de paret pot ser d'encadenat d'una pedra o de doble encadenat.

Paret amb bardissa: Paret d'altura no superior al metre i sobre la qual se situa, travada amb pedres, una barrera de branques, normalment d'ullastre.

Paret toma: Paret feta amb una pedra sobre l'altra, que solament se sol fer per un any.

Rasant: Paret de poca altura sobre la qual es col·locava filferro. Com és evident, aquest tipus de paret és més recent.

Paret de lloses: Per delimitar l'espai es poden col·locar grans lloses en posició vertical. Es forma així una paret de poca alçària.

BE-JOO Conjunt de Marjades:

Al terme de Selva destaquen les rotes de Caimari ([BE-J01](#)) declarades BIC al 2009, situades entre el torrent de sa Mosquera, el puig de sa Creu i el puig de n' Escuder. Al costat de la ruta tradicional d'accés al monestir de Lluc, i de la carretera de Caimari a Lluc, cosa que fa que siguin molt visitades i estiguin entre les marjades més conegudes de Mallorca.

BE-F00 Fonts:

Donades les característiques pluviomètriques de les Illes Balears, la forma d'utilitzar l'aigua superficial, dels torrents i de les fonts, i de captar l'aigua subterrània es va convertir al llarg de la història en una part fonamental de la transformació antròpica del paisatge, per aquesta raó varen ser nombroses les fonts, els molins d'aigua i les obres hidràuliques.

És important saber que s'entén per font de mina ja que es aquesta terminologia la que recull el Pla Territorial. Les fonts de mina són unes galeries paredades, excavades per arribar a la capa freàtica i donar sortida a l'aigua per gravetat. S'usen per a l'obtenció d'aigua per al rec, el consum humà i del bestiar. Les fonts estan situades a planes, vora torrents o integrades dins les marjades. Algunes mines són excavades en el terreny i altres aprofiten una paret de la canalització d'un torrent com a mur lateral.

L'accés a la mina es fa per una única obertura transitable. Quan la mina és de molta llargària, hi ha pous que deixen passar l'aire i permeten entrar-hi o treure'n materials. En algun cas, en aquest accés complementari hi ha escales cobertes per una estructura de pedra en sec.

També poden incloure escales per a accedir al portal de la mina, formes d'acumulació de l'aigua fora de la mina i síquies de conducció de l'aigua fora de la galeria per dur-la cap a safareigs.

Les formes més habituals de cobrir la mina són la coberta allindanada (formada per lloses, i les constituïdes per pedres col·locades de fil, que formen majoritàriament voltes de canó) i les de coberta apuntada. Per conduir l'aigua s'empren canaletes de teula o síquies de pedra situades arran d'una de les parets o enmig de la mina.

BE-M00 Molins d'aigua i de vent, cases de neu, barraques de roter i eres:

El **molí d'aigua** és el que usa la força de l'aigua del torrent per moure la mola i extreure l'aigua del mateix torrent, amb l'objectiu de recollir-la, conduir-la als conreus i tornar-la al torrent. Aquests molins solien tenir la roda horitzontal. Per donar més pressió a l'aigua la feien passar pel cup, pou de 2 a 8 metres d'alçada situat al costat del molí. L'aigua entrava al molí a través de la sagetia i donava impuls a la roda d'àleps que iniciava el moviment de la mola. L'aigua era conduïda al safareig o distribuïda per les síquies per regar els conreus.

Els molins d'aigua del terme de Selva es concentren al torrent del Pont d'en Blai i sobretot al torrent del Massanella, per això, tant per fonts orals com escrites, sempre s'ha parlat dels quatre molins d'aigua Massanella; Molí de Can Cusseta o de Son Fuster, Molí d'en Ponsa, Molí de Can Cota i Molí d'aigua de paper. Aquests molins reconduïen l'aigua per regar les finques properes. És important destacar la obra hidràulica creada amb aquest objectiu a la zona d'Inca, Selva, Campanet i Búger.

Malgrat els molins d'aigua eren nombrosos, només s'han pogut localitzar cinc molins d'aquest tipus a tot el terme municipal (els quatre molins del Massanella i Can Eufrasia, al torrent de Búger).

Per altra banda tenim el **molí de vent fariner** que és el que utilitza la força del vent per moldre principalment gra (farina). La torre dels molins de vent fariner és rodona. Està feta amb maçoneria de pedra i de morter o amb carreu de marès, i pot tenir tres, quatre o cinc pisos, comunicats a través d'una escala de caragol. El darrer pis està construït amb dues o més jàsseres d'alzina i el trespol és de posts de fusta de pi, que suporten el pes de les moles i de la resta de la maquinària. En els molins de torre ampla, les moles són al darrer pis de la torre, mentre que als molins de torre estreta les moles són a la part inferior, dins una habitació anomenada 'obrador'. Al terme de Selva només hi ha tres molins de vent fariners; el Molí Nou, el Molí d'en Bufa i el Molí d'en Llorençó.

També cal citar la particularitat des molí de Can Pipa, es tracta d' un molí modern, amb una maquinària moguda per electricitat, la fitxa del qual queda recollida a l'apartat de bens industrials.

Dins aquesta subcategoria de molins, forns de calç, barraques de roter i eres, trobem també **les cases de neu**. Una de les activitats més tradicionals de les muntanyes de Mallorca era l'emmagatzematge i comercialització de la neu per usos medicinals, gastronòmics i com a conservant. Era una activitat temporal que feien sobre tot els joves dels pobles per la seva duresa. Hi va haver nevaters a Selva i Caimari fins principis del segle XX. Les cases consistien en un clot artificial o dipòsit excavat a terra i delimitat per un marge fet amb la tècnica de pedra en sec. El pis interior era cobert per càrritx, excavat en roques o empedrat. Només comptaven amb una porta a un dels costats que permetia l'accés al dipòsit. Les dues parets laterals de la casa sobresortien del nivell del terreny circumdant i a cada una s'hi obrien les bombarderes (finestrans) que amb la fillola situada sobre l'ampit i lleugerament inclinada cap a dins, permetien la introducció de la neu. Junt al clot s'aixecava un porxo o habitatge pels nevaters format per un sol departament amb xemeneia. Completaven el conjunt una sèrie de marges i parets que facilitaven l'arreplega i l'acumulació de les flòbies de neu transportades pel vent, així com els camins construïts per transportar la neu en forma de blocs de gel (anomenats pans de neu). Malgrat l'importància del comerç de la neu al terme de Selva, avui només s'ha localitzat una casa de neu, al costat de Ses Figueroles.

Dins el terme municipal trobem un altre element etnològic important; **Les barraques**. Aquestes són construccions de pedra seca que s'utilitzaven com a refugi en els dies de mal temps i també com habitatge. Hi ha barraques de rotes, de carboner, de llenyater i de pastor.

Les barraques de roter són un tipus de barraca característic que feien tant una funció de refugi com de habitatge ocasional.

La rota es una parcel·la de bosc, muntanya o erm, és a dir, de terra amb poca productivitat: una “tierra rota” (d'allà el seu nom) i que treballaven els roters (que eren els parcers, últim grup social dins l'estructura de la pagesia). A canvi d'una renta molt petita, els roters cultivaven una terra que al senyor no l'interessava per la seva pobresa i llunyania de la possessió i aquest obtenia uns diners i la neteja de la rota evitant així possibles incendis.

Les barraques eren construïdes pels mateixos roters i per tant molt senzilles però importats si tenim en compte que el seu ús i construcció va continuar fins a mitjans del segle XX.

Generalment són de planta rectangular encara que si l'orografia ho requereix aquesta pot variar, fins al punt que algunes aprofiten penyals o marges com a parets construïdes de pedres, de dimensions reduïdes (entre 4 i 12 metres de llargària i 3 o 4 metres d'amplària). La coberta amb teules se sosté per bigues d'ullastre, d'olivera o d'altra fusta que es trobi a l'abast ben atapeït per impedir el pas de la pluja. La planta era d'una sola habitació distribuïda de forma diferent, algunes tenien fins tres espais; un per l'ús del roter, el llar i el tercer per l'animal de càrrega. El portal, que solia ser l'única obertura, sempre estava situat en una de les façanes llargueres. Generalment no hi havia finestres si bé en ocasions es poden trobar petits finestrons. És comuna, com en altres construccions, la presència de petits buits a la paret com armari de rebost.

No s'ha fet fitxa de Les cases de roter de sa rota d'es Carter i la de sa cova d'en Tonet, ja que estan incloses dins el BIC de les rotes de Caimari. Per altra banda la casa de roter situada a la finca pública de ses Figueroles no té fitxa unitària ja que es troba en estat de ruïna.

Les eres són testimoni de l'expansió que assoliren el cultius sobre tot de blat i civada a Mallorca. La majoria de les possessions tenien a prop una era. Només es requerien dues condicions per bastir l'era, la possibilitat de sembrar cereals i tenir una exposició al vent suficient per permetre separar el gra de la palla. El gra queia a terra i s'havia d'ererar ja que es barrejava amb les restes de plantes i llavors. Amb un erer (un garbell gros per porgar) que es col·locava damunt unes forques d'ullastre i que en funció de si s'havia batut ordi o blat canviava de malla, sacsejant l'erer el gra passava i els restes (anomenats Baleigs) quedaven aconseguint el gra que havia de ser venut o consumit.

En un primer esborrany del present catàleg, les eres havien d'ocupar un apartat propi, però després de realitzar les fitxes d'arquitectura civil i estudiar la informació obtinguda sobre les eres, es va considerar més apropiat incloure-les dins les possessions i cases senyorials on es situen. S'ha fet una excepció amb l'era de Son Cavaller.

BE-P00 Pous, sínies, aljubs i altres:

Sota aquesta subcategoria es recullen les fitxes dels pous, aljubs, sínies i rotlos de sitja, basses i síquies.

Els pous són excavacions verticals al terreny, generalment en forma cilíndrica amb les parets de pedra, fins una profunditat suficient per aconseguir arribar a l'aigua subterrània. A l'obertura es protegeixen amb un brocal.

Els aljubs (de l'àrab hispà aljúb, i aquest, al seu torn, de l'àrab clàssic al-ğubb, pou) són uns dipòsits d'obra destinats a desar aigua potable, procedent de la pluja recollida de les teulades de les cases, que es condueix mitjançant canalitzacions.

Una de les tècniques més utilitzades per la captació de les aigües subterrànies per regar era **la sínia**. Les sínies consten d'un engranatge de dues rodes, la petita, horitzontal, que transmet el moviment circular de la bèstia a la roda vertical, i la més gran, que eleva l'aigua del pou. Per aquesta finalitat, la roda vertical disposava d'una sèrie de cadufs o recipients de fang amb el fons foradat, units a una doble corda o una cadena. Accionats per la roda vertical els cadufs baixen al fons del pou per omplir-se i tot seguit puguen per abocar l'aigua a un recipient que posteriorment la derivi a un safareig o directament a les sèquies.

També s'inclouen **les basses** per emmagatzemar aigua de pluja. Les basses tradicionals estaven impermeabilitzades amb argila compactada en el fons, tenien les parets fetes de pedra seca o aprofitaven unes característiques del terreny favorables a la impermeabilització natural. També es podien fer enterament de pedra seca impermeabilitzades amb calç. Les basses recollien l'aigua d'una petita conca en la qual s'hi feien uns canals de terra que arreplegaven l'aigua i la conduïen cap a l'entrada de la bassa. Les basses tradicionals s'aprofitaven especialment per l'abeuratge dels ramats. A Caimari trobem varies basses, que s'han descrit dins la fitxa de la comuna de Caimari.

També cal destacar les construccions per la canalització de l'aigua, com **les síquies** que porten l'aigua des dels llocs de captació (rius, torrents, pous...) fins les poblacions o camps de conreu. Les síquies estan excavades directament en terra, amb un caixer de terra, argamassa, morter, pedra o formigó arran de terra, amb murs de contenció de pedra.

BE-C00 Camins d'interès constructiu:

Tal com preveu el Pla territorial de Mallorca a la Norma 50 Rutes d'interès paisatgístic (ED) i per tal de difondre la realitat patrimonial, promoure la seva conservació i potenciar el seu coneixement i comprensió, es varen crear tres rutes d'interès naturalístic, de les quals només la ruta Artà – Lluç afecta al municipi de Selva. La ruta Artà-Lluç o GR-222 és el segon sender de gran recorregut de Mallorca, creat pel Consell Insular de Mallorca i homologat provisionalment per la "*Federación Española de Montañismo y Escalada*". Consta de diferents etapes, l'etapa 5 és la que afecta a Selva: la ruta Selva - Caimari (Etapa 5.1) i Caimari – Lluç (Etapa 5.2). Pel que fa a la Norma 49 Rutes d'interès cultural (ED), el recorregut que inclou a Selva és la Ruta del

Gòtic que s'inicia a la Ciutat de Palma per continuar el recorregut per la resta de l'illa on es va seleccionar una fita a Selva: la parròquia de Sant Llorenç. La Ruta del Barroc passa per Selva però encara no està prou desenvolupada.

En la construcció dels camins, la tècnica de la pedra en sec és una constant; ha estat utilitzada per fer el paviment, en la delimitació del camí, en els murs de sosteniment fins i tot en els sistemes per superar el curs d'aigua hidràulics.

La qualitat tècnica d'aquestes construccions és molt variable, atès que depèn de la importància del camí, l'antiguitat de la construcció i de la intervenció de margers professionals.

Es poden fer diferents classificacions dels camins per exemple pels usos (camins nevaters, carboners...) o per l'amplària i el grau d'elaboració. En aquest últim cas podem classificar els camins en:

Tiranys: fets pel pas de la gent i pràcticament sense obres de condicionament.

Camins de ferradura: camins preparats per al pas d'un animal amb el seu bast.

Camins de carro: son vies de comunicació més amples que permeten el pas d'un carro.

Els camins de ferradura i carro més importants eren empedrats per assegurar-se una millor conservació del camí.

Els elements més importants d'un camí son els següents:

Escopidors o Parabandes: Pedres de gran grossària, situades al costat dels camins, que serveixen per delimitar-los i evitar una possible sortida.

Ratlles o Ratlletes: Filada de pedres allargades que sobresurten un poc sobre la resta del paviment.

Col·locades un poc esbiaixades i a trams més o manco regulars, tenen la funció de desviar l'aigua del camí.

Passadores: Conjunt de pedres col·locades en el llit d'un torrent, amb la cara superior plana, que permeten el pas d'un costat a l'altre del curs d'aigua.

Cadena: Filada de pedres de forma rectangular, que delimita o divideix el paviment. La seva funció és la de reforç.

No s'ha inclòs dins d'aquest catàleg el camí de Sa Coma d'en Mairata vist que no té cap interès constructiu.

Béns interès industrial BII

Dins aquesta categoria amb el codi BII00 trobem les mines, les teuleres, centrals elèctriques i forns de calç.

Les pedreres

L'activitat minera a cel obert i les antigues pedreres de Selva varen esgotar la vida útil fa una trentena d'anys i actualment es troben en desús i totalment abandonades. Algunes de les més rellevants eren per exemple: Sa cantera Es Compassos, sa mina de Son Odre o la pedrera Camp d'en Pou. Després d'analitzar la situació a dia d'avui i de ponderar la seva inclusió o no en el catàleg, l'equip redactor ha acordat no incloure'ls dins el Catàleg, tot i tenir el coneixement i havent-les ubicades per tal de no condicionar aquesta porció de terra a un ús desvirtuat.

Mines

Els antecedents de **la mineria** al terme de Selva es remunten a principis del segle XIX amb el descobriment d'una mina de ferro al puig dels Aladerns (abans Tallaferro).

També són importants les mines de lignits situades al sud-oest del municipi, als voltants de Biniamar, com la mina de son Odre i la mina Juníper (1874) també a la finca de son Odre. A la sortida de Selva pel camí de Cristo Rei hi ha una zona minera amb diferents pous que extreien lignit per la central d'Alcúdia, fins que a finals del segle XX aquesta central passà a consumir hulla d'importació, més barata i amb major poder calorífic.

Les mines de Selva són d'estructura vertical: entren a la muntanya per un pou i a partir d'aquí comença tota l'estructura de la mina. Al terme de Selva per a l'extracció del carbó podem trobar pous i mines que en el passat foren actius.

A les fonts documentals s'esmenten les mines de La Gratitude, la mina Sant Jaume i la Mina San Lluís que ja no existeixen.

Les teuleres

També cal destacar les teuleres del terme de Selva, situades a la carretera a Inca. Es tracta d'una activitat que no ha estat molt estudiada, sent difícil trobar bibliografia sobre el seu origen i funcionament. L'estat de les teuleres és molt variat; La teulera de Bonafé s'ha exclòs del catàleg a l'haver estat totalment reformada en habitatge, Can Simó ha sofert importants transformacions, Can Cabot té una part en estat ruïnós i Can Pedreta es troba molt degradada.

Les centrals elèctriques

L'electricitat va arribar a Caimari a l'any 1905 i a Selva a l'any 1926 gràcies a La Sociedad A. Bibiloni y Compañía, que produïa energia des de la central del Gorg Blau. El subministrament que venia d'aquesta central hidroelèctrica no va ser suficient i finalment va ser comprada per la Propagadora Balear del Alumbrado S.A, adquirint la concessió per poder implantar l'electricitat de forma continuada, entre altres poblacions, a Caimari i Selva. A l'any 1927 la societat va adquirir la finca de Selva on s'encontrava la central i maquinària de l'Energia Eléctrica Zaforteza (que havia construït una central a Selva a l'any 1925 inaugurada un any després). En 1927 La Propagadora Balear de Alumbrado S.A tenia sota el seu control les instal·lacions del Gorg Blau, Inca, Selva i Alcúdia i les línies de transmissió i xarxes de distribució a Caimari, Selva i Mancor entre altres.

El projecte de catàleg del patrimoni Industrial de Mallorca esmenta la fàbrica d'electricitat Can Calco a Moscarí, si bé llavors estava en ruïna, avui no queda cap resta.

Els forns de calç (forns carboners o forns de llenya)

Són forns que s'utilitzaven per obtenir calç viva (òxid de calç) utilitzant pedra calcària (carbonat càlcic).

La calç tenia diferents usos com; emblanquinar els interiors i exteriors de les cases per millorar les seves condicions sanitàries i tècniques, per desinfectar les dependències del ramat, els pous i cisternes, per als enterraments, com a medicament (per ossos fluixos i curar cremades) i a la construcció (com a morter i per aterracar) .

Convertir les pedres en calç era un autèntic ofici. El calciner abans d'encendre el foc preparava una o dues barraques per dormir i menjar ja que, una vegada encès el foc, la feina continuava fins que es tapava el forn i s'obtenia la calç. Per evitar la humitat, els forns de calç s'encenien entre abril i setembre i la resta de l'any el calciner es dedicava a altres menesters com la recollida de llenya.

Per construir un forn de calç, es triava un terreny amb un pendent considerable i amb abundància de pedres i llenya. A continuació, es feia un clot al terra d'uns dos metres de fondària i quatre metres de diàmetre que determinava la seva capacitat. Seguidament es construïa la caixa, que era una paret de pedra en sec amb les juntes fetes d'argila, que constituïa l'olla. Després, es deixava una obertura anomenada portada entre 1,5 i 2 metres aproximadament; a més es reforçava amb dos troncs entravessats que es deien tafarres per on s'introduïa la llenya i la pedra. Finalment, a la part posterior es col·locava una pedra plana que es deia enfonadora.

Tafones industrials

Les tafones pròpiament són l'espai destinat a la fabricació de l'oli d'oliva, i prové de l'àrab *attahúna* (molí).

Són espais amples, coberts i d'una alçada entre sis i set metres, on es substitueix la paret central per uns pilars o per uns arcs travessers. A un extrem es situaven els graners on es guardava l'oliva, aquests dipòsits estaven coberts amb volta damunt la qual es pujava per una rampa i es tirava l'oliva per un forat.

El trull o molí de sang, al costat dels graners, era on es molia el primer oli (oli verjo o oli verge). La pasta que es treia del trull es posava a la pica baixa (generalment de pedra) per omplir els esportinadors mitjançant un gavetó. Els esportinadors plens es col·locaven un sobre l'altre, entre 45 i 70, s'hi abocava aigua calenta i començava el procés de premsat. La espiga girava i el quintar premsava els esportinadors mentre s'abocava aigua calenta. L'oli i l'aigua sortien per un conducte subterrani fins els triadors o piques de triar, habitualment situats a la botiga, i finalment a un safareig de repòs, fet de vidra viva. Els més moderns es van construir amb rajoles de foc. El forn és la caldera on s'escalfa l'aigua necessària per el procés de premsat. De vegades és exterior a la tafona.

En un primer esborrany del present catàleg, les tafones havien d'ocupar un apartat propi, però després de realitzar les fitxes d'arquitectura civil i estudiar la informació obtinguda sobre la història i característiques de les tafones, es va considerar més apropiat incloure-les dins les possessions i cases senyoriales on es situen. No hi ha dubte que les tafones no són un element aliè a aquestes, ja que la majoria de possessions comptaven amb una, per consegüent, es farà una descripció de les tafones que encara existeixen i han de ser protegides en les diferents possessions o cases senyoriales que recull aquest catàleg. S'ha fet una excepció amb la Tafona de Cas Menescal, avui reconvertida en museu i molt bé conservada, i que té fitxa individualitzada, vist que es troba dins una casa vilatana. Durant la Fira de l'Oliva, el tercer dissabte i diumenge de novembre, és possible visitar l'antiga tafona museu en funcionament, i conèixer el mètode tradicional de l'elaboració de l'oli.

Les fàbriques de sabates

En relació al sector industrial cal destacar també les indústries de pell i calçat (a l'ombra del desenvolupament industrial d'Inca). Tot i ser una activitat que es desenvolupava principalment en cases particulars i per tant ja no queden restes mereixedors de protecció, l'any 1927 es va fundar la fàbrica de sabates Llorenç Coll Salom, que amb els anys es va substituir per un nou edifici (Kollflex) sense cap interès històric.

Escorxadors

A Caimari, l'escorxador es va construir l'any 1865, a un solar cèntric del carrer de s'Horitzó, la major exigència de les condicions higièniques dels nous reglaments relatius a aquest tipus d'instal·lacions va obligar al seu tancament a finals dels anys 1980. Paradoxalment, poc després seria reconvertit en Unitat Bàsica Sanitària de Caimari, inaugurada el 1991. Donada la situació actual no s'ha considerat la seva catalogació.

A Selva, l'antic escorxador del S.XIX, situat al carrer Cirers, 31 se ha reconvertit també en Centre de salut amb unes reformes importants per adequar-ho al nou ús i per tant tampoc s'ha considerat la seva catalogació.

Cine de Selva

Gracies al llibre de Francesca Bayona Solivellas, *El cinema a Selva: història d'una il·lusió, 2017* que conté un estudi de l'evolució de les sales de projecció cinematogràfica a Selva, hem pogut gaudir i conèixer la existència del Salon Xilvar al carrer de la Noblesa, avui en dia desaparegut i per tant no catalogat.

Béns d'interès paisatgístic i ambiental BIP/BIPA

En aquesta categoria queden inclosos no tan sols els espais amb valors naturals destacats (orografia, hidrografia, flora i fauna), sinó també tots aquells conjunts urbans (carrers, barris, etc.) amb unes característiques determinades que els confereixen una unitat valorable des de un punt de vista etnològic, històric o social.

Dins aquesta categoria a Selva en destaquem dos tipus, per una banda els conjunts urbans, on independentment dels immobles catalogats, s'inclouen els carrers, barris, nuclis antics, elements urbans, arbrat, jardins i per una altra tot el conjunt d'espai identificable amb uns valors destacables a protegir com són els nuclis antics a sòl urbà i els conjunts rurals, on s'inclouen zones naturals d'especial importància per la seva orografia, paisatge, flora i fauna.

Amb una intenció clara de conservar els trets característics de la tipologia constructiva de les edificacions als nuclis urbans així com la planimetria antiga per la importància cabdal que té en la visió del conjunt, hem posat especial cura protegint el carrers més antics i els nuclis antics de cada uns dels pobles.

S'han fet BIPA de barris quan hem pogut trobar constància documental de la seva delimitació històrica, així com un màxim de BIPA de carrers on queden protegides un gran nombre de façanes i primera crugia del edifici amb la decisió d'incloure el màxim de edificacions que varen seguir uns criteris similars en el moment de la seva construcció d'acord amb la tipologia tradicional i sense necessitat de fer una fitxa individualitzada de cada edifici. Els BIPA de carrer són normalment també part del nucli antic i atès a que afortunadament els seus habitants l'han conservat en major o menor grau fins el dia d'avui, hem considerat fonamental tractar-los com un conjunt d'interès ambiental.

Als BIPA dels nuclis antics de Selva , Biniamar, Caimari i Moscari s'ha delimitat la trama urbana primerenca on ha estat cabdal el plànol original de Miguel Sorà de 1857, el qual roman a l'Ajuntament de Selva. S'ha fet des de la consciència que és una primera passa per tractar amb cura el primer traçat, urbanístic d'aquestes poblacions, amb la confiança que un futur el nucli antic de Selva pugui ser candidat a declarar-se BIC com a conjunt històric on tengui unes normes de protecció pròpies.

CONTINGUT DE LA FITXA

Així com estableix l'article 130 del Reglament general de la Llei 2/2014, de 25 de març d'ordenació i ús del sòl per a l'illa de Mallorca, s'ha creat la fitxa individualitzada per a cada element catalogat, en la qual consten les dades que com a mínim ha de contenir.

Article 130

Contingut de les fitxes individualitzades dels elements catalogats

Les fitxes individuals de cada element inclòs en el catàleg, com a mínim i sens perjudici de les addicionals que es requereixin, ha de contenir les dades següents:

- a) Les d'identificació espacial que comprenguin el municipi, el nucli de població i la localització física damunt un plànol de situació elaborat a l'escala adequada prenent com a base el plànol d'ordenació de l'instrument de planejament corresponent.
- b) Les d'identificació de l'immoble o l'element de què es tracti, que comprenguin la denominació, un codi d'identificació, tipologia i ús actual, autoria, estil o corrent, acompanyades de fotografies descriptives de la configuració.
- c) Les de descripció de l'element, assenyalant-ne la morfologia, l'estructura i els elements integrants, la cronologia i la bibliografia coneguda.
- d) Les d'estat de conservació, les intervencions que s'hi han dut a terme i la descripció de l'estat actual.
- e) El grau de protecció de l'element entre els previstos en aquest Reglament, usos permesos, elements que cal preservar i definició de les intervencions preferents i admissibles sobre l'element.
- f) La definició d'un entorn de protecció al voltant de l'element catalogat, a fi de preservar-ne l'àmbit d'influència, en els casos de nivell de protecció integral i en els altres casos que es consideri necessari, excepte en el cas de conjunts històrics.

Seguint aquestes directrius, adjuntem els dos models de fitxa d'aquest catàleg:

Annex A / Model fitxa catàleg Jaciments arqueològics

Annex B / Model fitxa catàleg d'elements i espais protegits amb comentaris

3. ELS CRITERIS D'AVALUACIÓ

3.1 JUSTIFICACIÓ DE LA PROTECCIÓ

Tots els béns que han estat introduïts en el present catàleg reuneixen unes característiques singulars que segons la Llei 12/1998, de 21 de desembre, de patrimoni històric de les Illes Balears els fa mereixedors de catalogació per a la seva protecció. Els criteris per a la seva inclusió en el catàleg d'elements i espais protegits del terme municipal de Selva són els següents:

1. Formar part de l'inventari de Béns d'interès cultural (BIC).
2. Formar part de l'inventari de la Carta Arqueològica.
3. Poder ser inclosos com a béns catalogats (BC) segons la definició de patrimoni històric i arqueològic, que recull la Llei 12/1998, de 21 de desembre del Patrimoni històric de les Illes Balears.
4. Reunir les característiques de patrimoni urbanístic i arquitectònic que determina el Pla territorial insular de Mallorca.
5. Concórrer amb les característiques d'elements i espais protegits exposades en el Reglament general de la Llei 2/2014, de 25 de març, d'ordenació i ús del sòl, per l'illa de Mallorca.
6. Tenir una rellevància històrica com els béns que ja apareixen esmentats a la documentació antiga així com tots el datats d'època antiga i prehistòrica.
7. Tenir un valor arquitectònic o constructiu singular. S'inclouen no només els béns representatius d'una determinada corrent teòrica sinó també els que són representatius de l'arquitectura tradicional pròpia del terme municipal.

Aquestes característiques que reuneix un bé concret per a la seva inclusió dins el catàleg estan determinades a cada fitxa individual.

3.2 NIVELLS DE PROTECCIÓ I TIPUS D'INTERVENCIONS

Els nivells de protecció són els que apareixen al art.128 del Reglament general de la Llei 2/2014, de 25 de març, d'ordenació i ús del sòl per a l'illa de Mallorca (BOIB, núm.66, 30 d'abril de 2015).

La regulació del catàleg s'efectua a partir de les Normes de protecció generals i a la fitxa específica de cada element, sense perjudici de les demés normes del planejament que li siguin d'aplicació.

	Nivell de protecció			
	Integral	Parcial	Ambiental	Derivat de la legislació especial
Estructura / volum	No es pot modificar l'estructura.	S'han de preservar els elements que en defineixen l'estructura arquitectònica o espacial i el que presenten un valor intrínsec.	Es poden realitzar remodelacions dels espais interiors no visible des de la via pública, preservant-ne els elements propis de forma respectuosa amb l'entorn i les característiques originaries de l'edificació, mantenint la protecció de façanes i la volumetria existent en l'aiguavés.	Els criteris d'intervenció venen fixats per la declaració de BIC o BC segons la legislació especial de patrimoni històric de les Illes Balears, així com els que són objecte de protecció per figures o instruments de planificació mediambiental o legislació anàloga.
Distribució	No es pot modificar la distribució.	Les obres han de ser congruents amb els valors catalogats, sempre que es mantingui la volumetria, els elements de comunicació principal, les façanes i resta d'elements propis.	Les construccions que de forma individual no presenten un valor especial, però contribueixen a definir un ambient que mereix la protecció per l'estètica, el caràcter típic i tradicional.	
Acabats	No es poden modificar els elements d'acabat.			
Reforç estructural	Es poden realitzar obres de conservació i restauració destinades a mantenir o reforçar elements estructurals.			
Instal·lacions	Es poden realitzar obres destinades a millorar instal·lacions de l'immoble.			
Característiques originals	Excepcionalment i motivadament es poden realitzar obres per recuperar les característiques originals.			
Ús	S'ha de mantenir l'ús original o altre ús compatible amb el manteniment adequat del bé.			
Demolició / Reconstrucció	S'ha de procedir a la demolició dels cossos d'obra afegits que desvirtuen la unitat arquitectònica original o al contrari s'ha de reconstruir els cossos o buits primitius quan beneficien el valor cultural del conjunt.			